

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI
ECONOMICE

STUDII ECONOMICE

*Convergența privind drepturile
de proprietate industrială*

Ion E. Anghel
Victor Iancu

București
2009

INCE – CIDE
București, Calea 13 Septembrie, Nr.13, Sector 5

CONVERGENȚA PRIVIND DREPTURILE DE PROPRIETATE INDUSTRIALĂ^{*)}

ION E. ANGHEL
VICTOR IANCU

As regards the performance required for the development of the knowledge-based society, we view industrial property as an important level in this context. Therefore, in this paper we present (on a comparative basis) the system of industrial property rights and their protection in the European Union, the United States of America and Romania. At the same time, we analyse aspects of institutional, legislative and functional convergence/divergence of industrial property rights. The approach to these aspects is made on a correlative basis and deals with the interdependence of the industrial property field and the RDI field.

Key words: *institutional convergence, competitiveness, invention patent, industrial design, innovation, trademark, industrial model.*

JEL: O34, P48, K29, O57

1. Introducere

În condițiile fenomenelor privind globalizarea, integrarea, precum și dezvoltările pe care le parcurg economiile bazate pe cunoaștere, problema convergenței este focalizată pe identificarea și stabilirea contribuției factorilor la reducerea decalajelor de dezvoltare. Alături de factorii tradiționali, un rol important îl au factorii intangibili reprezentați în special de stocul de cunoștințe. Literatura de specialitate și evoluția vieții economice au demonstrat că, pentru stimularea producției de cunoștințe și dezvoltarea piețelor cunoașterii, este necesară instituirea protecției drepturilor de proprietate industrială¹.

Pornind de la aceste considerente, ne propunem realizarea unei analize comparative factoriale, statistice și economice privind convergența în domeniul protecției proprietății industriale, în principal, în Uniunea Europeană, Statele Unite ale Americii și România.

2. Sistemul drepturilor de proprietate industrială

În condițiile evoluției contemporane a fenomenelor globale și ale creării economiilor bazate pe cunoaștere, proprietatea industrială furnizează în mod

^{*)} Studiu realizat în cadrul Programului CEEX – Proiectul *Convergența economică și rolul cunoașterii în condițiile integrării în UE*, nr. 220/2006.

¹ Aurel Iancu, *Cunoaștere și inovare – O abordare economică*, București, Editura Academiei Române, 2006, p. 33.

clar stimuli perceptibili pentru dezvoltarea, încurajarea și protejarea creativității și inovării.

Potrivit literaturii de specialitate² proprietatea industrială este privită ca un sistem având în componența sa următoarele subsisteme:

- a) voința politică;
- b) cadrul legislativ;
- c) instituțiile vitale;
- d) o cultură a proprietății inindustriale.

Aceste subsisteme interdependente trebuie să fie prezente și pe deplin funcționale. Lipsa din angrenaj a uneia sau alteia dintre componente conduce la stagnare sau scădere, un mediu de afaceri lipsit de vitalitate, consecvență și siguranță, și în consecință, fără creativitate și inovare.

Configurația sistemului proprietății intelectuale este descrisă în schema din figura 1.

3. Protecția proprietății industriale în UE, SUA și România

Reprezentând o resursă inepuizabilă a fiecărui popor, dar și un produs intelectual, creațiile trebuie să se bucure de protecție din partea statelor. Necesitatea protecției drepturilor de proprietate industrială decurge din esența, scopul și finalitatea acesteia: protejarea produsului inteligenței umane și, în același timp, garantarea folosirii acestui produs în beneficiul consumatorilor³. Protecția drepturilor de proprietate intelectuală, în general, și a drepturilor de proprietate industrială, în particular, nu poate fi asigurată decât într-un sistem instituțional riguros și un cadru legislativ coerent la nivel statal, regional și mondial.

Literatura de specialitate pune în evidență faptul că instituțiile fac parte din categoria factorilor importanți care pot determina creșterea sau descreșterea economică a națiunilor⁴, după cum acestea pot stimula sau bloca mecanismele economico-sociale⁵. Această poziționare determinantă decurge din rolul lor de a aplica și de a veghea la respectarea unui sistem de reguli convenit pentru un domeniu sau altul al vieții economico-sociale, fără de care activitățile ar fi haotice iar mediul ar deveni neatractiv sau chiar potrivnic progresului și dezvoltării.

² Kamil Idris, *Proprietatea Intelectuală – Un instrument puternic pentru dezvoltarea economică*, Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale.

³ Ciprian Raul Romițan, *Protecția penală a proprietății intelectuale*, București, Editura C.H. Beck, 2006, p. 49.

⁴ Aurel Iancu, *Tipurile de convergență; Convergența Instituțională*, Seria Working Papers nr. 1, București, 2007, <http://convergențe.ince.ro>.

⁵ Mancur Olson, *The Rise and Decline of Nations*, New Haven, Yale University Press, 1982.

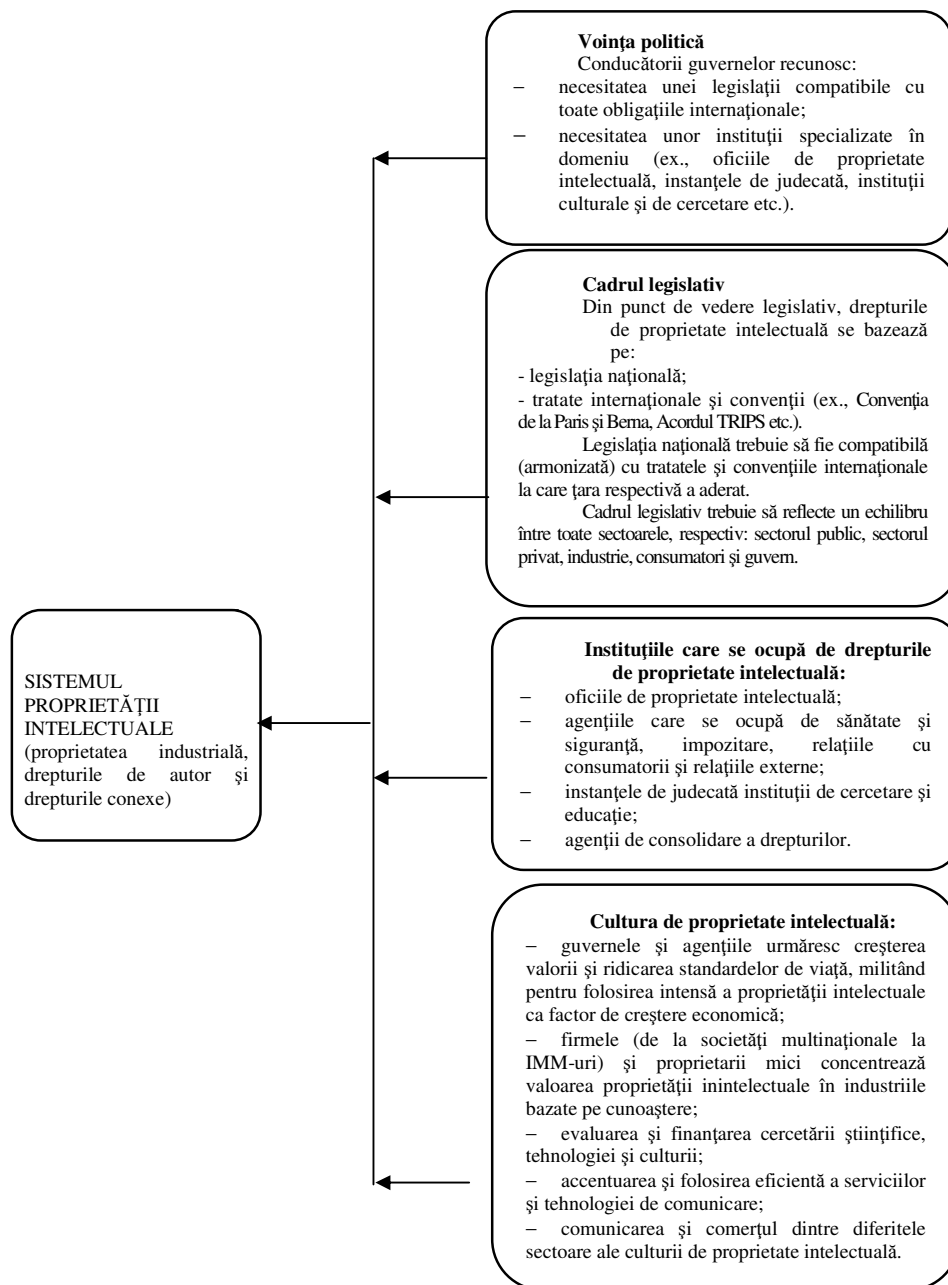

Fig. 1. Sistemul proprietății intelectuale

În domeniul sistemului proprietății industriale, instituțiile care se ocupă de drepturile aferente și prin intermediul cărora se face legătura cu societatea includ: guvernul (oficiile de proprietate intelectuală și alte agenții, cum ar fi acelea care se ocupă de impozitare, relațiile cu consumatorii și relațiile externe), instanțele de judecată, instituțiile de cercetare și educație, precum și agenții de consolidare a drepturilor⁶. În îndeplinirea obligațiilor ce le revin, aceste instituții asigură și garantează protecția drepturilor de proprietate industrială și, în același timp, ridică eventualele bariere în calea dezvoltării. Prin toate deciziile pe care le iau și le pun în aplicare aceste instituții trebuie să încurajeze creativitatea și inovarea.

În cadrul acestor instituții, resursele umane constituie o dimensiune deosebit de importantă. Un sistem în care resursele umane nu sunt sprijinite corespunzător nu funcționează optim.

Pornind de la rolul pe care îl au instituțiile în cadrul sistemului de proprietate industrială, prin raportare la Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale și la integrarea în UE a statelor ce au aderat, în următoarea secțiune vom prezenta și analiza instituțiile care asigură funcționarea, convergența și performanțele sistemelor de proprietate industrială din Uniunea Europeană, Statele Unite ale Americii și România.

3.1. Reglementări și organizații în UE

Uniunea Europeană este o structură destul de complexă: 27 de țări cu istorii, națiuni, civilizații, dezvoltări economice și sociale diferite, simpatii și antipatii istorice, frustrări etc.

Pentru realizarea pe deplin a unei Europe unite se cere:

- a) armonizarea celor mai sus menționate, cu evitarea impunerilor unilaterale;
- b) o creștere economică în măsură să aducă satisfacție tuturor membrilor Uniunii.

Se înțelege desigur că în epoca contemporană, creșterea economică se bazează din ce în ce mai mult pe inteligența care pune în valoare puterea cunoștințelor. Această creștere economică bazată pe cunoaștere (unde proprietatea industrială își găsește un binemeritat loc) trebuie să asigure cel puțin:

- a) o continuitate de lungă durată;
- b) activitate pentru cât mai mulți;
- c) cooperare la actul creației;
- d) să mărească coeziunea socială;
- e) să asigure armonie cu mediul natural.

În plan european, din punctul de vedere al proprietății industriale, brevetul european, marca comunitară și desenul industrial comunitar răspund într-o oarecare

⁶ Kamil Idris, *Proprietatea Intelectuală – Un instrument puternic pentru dezvoltarea economică*, Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (traducere după publicația OMPI nr. 888), București, Editura OSIM, 2006, p. 280.

măsură acestor deziderate. Toate acestea au menirea de a concretiza și proteja rezultatele cercetării și dezvoltării, în condițiile unei concurențe acerbe*.

Pentru administrarea și gestionarea problemelor protecției proprietății industriale în plan european, ființează și funcționează:

- Oficiul European pentru Brevete (OEB);
- Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (OHIM);
- Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante (OCSP).

În îndeplinirea scopului lor, aceste organizații specializate pentru protecția proprietății industriale conlucrează atât cu celelalte organizații din interiorul Uniunii cu competențe în materie, cât și cu oficiile naționale ale țărilor membre.

A. Oficiul European pentru Brevete (OEB)

Pornind de la necesitatea întăririi cooperării dintre statele Europei în domeniul invențiilor astfel încât protecția să fie realizată prin intermediul unei singure proceduri simplificate, respectiv prin acordarea de brevete și prin stabilirea unor anumite reguli standard care reglementează invențiile brevetate la nivel european, a fost încheiată o convenție⁷, prin intermediul căreia a fost înființată Organizația Brevetului European – o organizație cu autonomie administrativă și financiară.

Oficiul European de Brevete este o instituție construită pe o structură interguvernamentală, autonomă față de Uniunea Europeană, iar membrii ei, țările semnatare ale Convenției, provin și dinafara UE: Elveția, Liechtenstein, Turcia, Monaco, și Islanda. Prin crearea acestui sistem s-a dorit realizarea unui cadru legal pentru acordarea de brevete europene, prin intermediul unei singure proceduri armonizate.

Potrivit art. 4 din Convenția Brevetului European, sarcina organizației de acordare a brevetelor europene este îndeplinită de Oficiul European de Brevete sub controlul Consiliului de Administrație. Principala sarcină a Oficiului este aceea de a administra și elibera brevete de invenții pentru Europa încurajând, în acest fel, inovarea, competitivitatea și creșterea economică în interesul cetățenilor europeni.

OEB deține și administrează, între altele, cea mai importantă bază de date de informații din lume în ceea ce privește brevetele (peste 56 milioane de documente consultabile gratuit)⁸. Actualmente, acordarea de brevete cunoaște o creștere spectaculoasă (de exemplu în 2005 o creștere de 45% față de anul 2000), ceea ce determină necesitatea îmbunătățirii continue a activității Oficiului din punctul de

* Până de curând, la nivel mondial, existau trei mari concurenți, azi apar încă (cel puțin) doi: China și India. Produsele economiei chinezești ating de multe ori calitatea produselor europene, iar dezvoltarea cercetării științifice cunoaște evoluții substanțiale.

⁷ Convenția Brevetului European constituie un acord special – în înțelesul art. 19 al Convenției pentru Protecția Proprietății Industriale, semnate la Paris la 20 martie 1883 și revizuită (ultima oară la 14 iulie 1967), precum și un tratat de brevete regionale – în înțelesul art. 45, paragraful 1, al Tratatului de Cooperare în domeniul Investițiilor din 19 iunie 1970.

⁸ Alain Pompidou, *La vision de l'OEB pour système de brevets du 21 ème siècle*, IPR-Helpdesk, Buletin nr. 6, 2005.

vedere al eficienței preocupărilor de bază – eliberarea de brevete europene. În același timp, sfera atribuțiilor Oficiului mai cuprinde, printre altele, și introducerea unor mecanisme interne noi de control al calității precum și garantarea unor cote pentru inovatorii europeni astfel încât brevetele europene să continue să ofere utilizatorilor de brevete un înalt grad de securitate juridică.

Brevetele acordate de OEB nu oferă însă imediat protecție în toate țările membre ale Convenției. O dată acordat, acesta devine de fapt un mănunchi de brevete naționale, deoarece după expirarea perioadei rezervate pentru posibile opoziții din partea terților, deținătorul brevetului trebuie să prezinte traduceri ale descrierii brevetului oficiilor naționale din țările în care se dorește înregistrarea acestuia; pe baza acestor traduceri, oficiile naționale vor înregistra brevetul. De asemenea, taxele de menținere în vigoare se plătesc tot separat, pentru fiecare țară în parte, iar procedurile judiciare legate de brevet cad tot în sarcina instanțelor naționale

Marele neajuns al acestui sistem este că (pentru a fi valabil în toate țările), brevetul european trebuie tradus în fiecare limbă oficială. Astfel, costurile ocazionate de traduceri fac ca brevetarea unei invenții în Europa să fie semnificativ mai costisitoare decât în SUA sau Japonia. Această dificultate este amplificată și de nevoia de a opera în cadrul unor sisteme legislative naționale diferite, în caz de litigiu.

Singura procedură centralizată care poate fi înaintată la EPO este opoziția. Această procedură conferă dreptul terților de a se opune acordării acelui brevet. Este un proces quasi-judiciar, supus apelului, care poate duce la efectuarea unor amendamente sau chiar a revocării brevetului european.

Deși reprezintă în momentul de față singurul organism european supra-național (dar nu subordonat UE) care acordă și administrează brevete a căror protecție e recunoscută în mai multe state europene, din punctul de vedere al armonizării invederate de Strategia Lisabona acest sistem nu este suficient.⁹

Faptul că această instituție nu răspunde exigențelor și criteriilor de armonizare ale Uniunii Europene a adus în discuție grefarea pe actualul sistem a unor alternative care să rezolve chestiuni precum problema judiciar-administrativă (prin adoptarea Acordului European asupra Soluționării Litigiilor Referitoare la Brevetele Europene) sau împovăratoarea problemă a traducerilor (prin ratificarea Protocolului de la Londra).¹⁰

De asemenea, încă de la lansarea Strategiei Lisabona se are în vedere crearea unui brevet comunitar administrat de o instituție unică subordonată Comisiei Europene; din nefericire, dezbaterile pe marginea acestui proiect deosebit de important nu au avut până în prezent rezultate concrete.

⁹ *Îmbunătățirea Sistemului de Brevetare în Europa – Comunicarea Comisiei Adresată Parlamentului European și Consiliului, 29.03.2007, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/patent/index_en.htm*

¹⁰ Victor Iancu, *Sistemul de brevetare din Uniunea Europeană în contextul Economiei Bazate pe Cunoaștere*, Oeconomica nr.2, București, 2007;

B. Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (OHIM)

La baza înființării acestei instituții au stat următoarele considerente¹¹:

- promovarea unei dezvoltări armonioase a activităților economice în întreaga Uniune Europeană;
- extinderea continuă și echilibrată, prin realizarea și buna funcționare a unei piețe interne, care să ofere condiții analoge celor existente pe piața națională;
- eliminarea obstacolelor din calea liberei circulații a mărfurilor și liberei prestări de servicii;
- stabilirea unui sistem care să asigure respectarea concurenței;
- crearea condițiilor juridice care să permită întreprinderilor să-și adapteze activitățile de fabricare și distribuire a bunurilor și de prestare a serviciilor conform standardelor Uniunii Europene;
- crearea instrumentelor juridice de care trebuie să dispună întreprinderile în acest scop, respectiv mărcile care le permit să-și identifice produsele sau serviciile în egală măsură în întreaga Uniune Europeană, indiferent de frontieră;
- stabilirea unui sistem comunitar al caracteristicilor care conferă întreprinderilor dreptul de a dobândi, potrivit unei proceduri unice, caracteristici comunitare, care să se bucure de o protecție uniformă și să aibă efecte pe întreg teritoriul Uniunii;
- necesitatea creării unui cadru reglementar comunitar unic, în domeniul mărcilor, modelelor și desenelor, care să se aplice în mod direct în toate statele membre, permițându-se în acest fel întreprinderilor să-și desfășoare activitatea economică fără nicio piedică în cadrul pieței comune;

Ca urmare, sarcina de a promova și gestiona mărcile, desenele și modelele la scara Uniunii Europene revine Oficiului pentru Armonizarea Pieței Interne. Oficiul are, printre altele, următoarele atribuții:

- pune în operă înregistrarea titlurilor de proprietate industrială comunitare;
- ține registrul public al acestor titluri;
- participă, împreună cu jurisdicția statelor Uniunii Europene, la misiunea de a hotărî asupra cererilor de invalidare a acestor titluri după înregistrarea lor.

Oficiul pentru Armonizarea Pieței Interne este o instituție publică care are personalitate juridică proprie. Activitatea acestui organism este guvernată de dreptul comunitar. Controlul privind legalitatea deciziilor Oficiului pentru Armonizarea Pieței Interne se efectuează prin jurisdicție comunitară: Tribunalul Primei Instanțe și Curtea de Justiție a Comunității Europene.

¹¹ *Regulamentul Consiliului European(CE) nr. 40/94 din 20 decembrie1993 privind marca comunitară.*

Oficiul asigură echilibrul bugetului său prin propriile încasări, în principal a taxelor legate de înregistrarea sau reînnoirea titlurilor de protecție.

Marca comunitară și desenul comunitar sunt esențiale pentru Piața Unică, ele, o dată înregistrate, fiind valabile pe întreg teritoriul UE; primele cereri de înregistrare pentru mărci comunitare au fost depuse în 1996, iar pentru desene, în 2003. OHIM reprezintă una dintre poveștile de succes ale Uniunii Europene, fiind un exemplu de instituție-motor al armonizării instituționale și legislative.

Potrivit ultimelor rapoarte anuale, se remarcă o activitate atentă de reformare, aducându-se modificări importante asupra modului său de funcționare și de dezvoltare a relațiilor sale cu cei care aplică pentru înregistrarea de mărci, desene și modele industriale, cu utilizatorii acestora, precum și cu oficiile naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene. Una dintre aceste schimbări constă în reducerea taxelor pentru cererile și reînnoirile privind mărcile comunitare¹². Între circumstanțele care au determinat această măsură este faptul că după 1994 mai mult de 200.000 de întreprinderi din întreaga lume s-au adresat Oficiului pentru a obține protecția juridică a mărcilor lor pe teritoriul Uniunii Europene.

În cadrul procesului de reformare a acestui organism se înscrie și aplicarea cu succes a programelor care vizează creșterea productivității și îmbunătățirea eficienței prin simplificarea procedurilor, optimizarea metodelor de muncă, reducerea birocrăției, aplicarea unei stricte gestiuni financiare, cooperarea cu autoritățile responsabile cu protecția proprietății industriale din statele membre și folosirea la un grad ridicat a tehnologiei informației pentru a oferi o calitate superioară serviciilor, atrăgând în acest fel un număr crescut de utilizatori din domeniile: e-business, e-filing, B2B (*Business to Business*).

C. Oficiul Comunitar pentru Soiuri de Plante (OCSP)

Potrivit legislației comunitare s-a înființat un sistem de protecție a drepturilor în domeniul varietăților vegetale, o formă specifică ce permite recunoașterea și protejarea drepturilor de proprietate pentru varietățile vegetale, drepturi a căror valabilitate în Uniunea Europeană este de la 25 la 30 de ani. Oficiul (OCSP) aplică această schemă începând din anul 1995.

3.2. Protecția proprietății industriale în SUA

SUA este stat membru al Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale, semnatar al Convenției de la Paris cu privire la Protecția Proprietății Intelectuale, al Convenției Universale a Drepturilor de Autor, al Convenției Drepturilor de Autor de la Buenos Aires și a Tratatului de cooperare privind brevetele.

În general, acordurile regionale și bilaterale la care SUA a aderat cuprind prevederi referitoare și la protecția proprietății industriale.

Între aceste acorduri menționăm:

¹² J.O. 2271/14 din 15.10.2005, *Règlement (CE) Nr.1687/2005 de la Commission du 14 octobre 2005 modifiant le règlement (CE) nr. 2869/95 relatif aux taxes à payer à l'Office de l'harmonisation dans le marché intérieur (marques dessins et modèles) ce qui concerne l'adaptation de certaines taxes.*

- Acordul NAFTA (Acordul de Liber Schimb Nord – American, care este un acord trilateral de liber schimb SUA – Canada – Mexic. Prin acest acord s-a urmărit regionalizarea grupării comerciale de liber schimb în emisfera nordică a continentului american și contrabalansarea forțelor de acțiune ale pieței europene, pe de-o parte, și a pieței Japoniei și țărilor din bazinul Pacificului, pe de altă parte. Practic, prevederile acestui acord fac referire la 6 domenii de activitate și anume: accesul pe piețe, reguli de origine, reglementări comerciale, comerțul cu servicii, investiții, reguli pentru protecția proprietății industriale, soluționarea diferendelor;
- Acordul de Comerț Liber SUA – Chile, potrivit căruia în cadrul schimburilor dintre cele două țări se acoperă și domenii precum protecția drepturilor de autor și a mărcilor de comerț pentru produsele IT, liberalizarea eforturilor guvernamentale și transparența reglementărilor;
- Parteneriatul Economic Transatlantic SUA – UE, prin care SUA și Uniunea Europeană au lansat o nouă inițiativă de expansiune a comerțului. Inițiativa, în cadrul parteneriatului, acoperă peste 12 domenii de activitate (agricultură, bunuri manufacturate, servicii, tarife industriale, comerț electronic global, investiții, achiziții guvernamentale, concurență etc.) între care un loc important îl ocupă drepturile de proprietate intelectuală;
- Acordul de Comerț Liber SUA – Singapore, care prevede eliminarea taxelor mai ales în comerțul cu produse electronice și IT&C cuprinzând referiri exprese asupra drepturilor de proprietate industrială.

- **Protecția invențiilor prin brevet în SUA**

Brevetele acordate de SUA inventatorului îi dau acestuia dreptul exclusiv de a produce, utiliza și comercializa invențiile, brevetele și îl protejează din punct de vedere juridic față de folosirea neautorizată de către terți a invențiilor sale.

Pentru a fi brevetată, o invenție sau o tehnologie trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să fie nouă, originală și utilă. În același timp, solicitantul brevetului să fie inventatorul.

Guvernul federal controlează drepturile de brevete, drepturi care sunt acordate pe o durată de 20 de ani.

Întrucât protecția dreptului începe după acordarea brevetului, în perioada procedurilor de aprobare invenția nu este protejată.

Obținerea brevetului se face pe baza unei cereri depuse la Comisarul pentru Brevete și Mărci. De regulă, se solicită desenele și descrierea modului de realizare a produsului brevetului în limba engleză.

Precizăm că în Statele Unite ale Americii nu sunt, de regulă, restricționări referitoare la cuantumul redevențelor pe care le pretinde deținătorul brevetului pentru utilizarea sau licențierea acestuia, în schimb, utilizatorului i se percepe plata unei taxe care se deduce din plățile efectuate către inventator.

- **Protecția mărcilor**

În Statele Unite ale Americii, ca și în alte țări, mărcile sunt definite ca fiind cuvinte, simboluri sau semne adoptate de către producători sau comercianți pentru a-și identifica mărfurile și a le distinge între ele. Însuși numele de mărci identifică anumiți producători sau dealeri.

Potrivit legislației, în SUA sunt protejate următoarele tipuri de mărci:

- pentru mărfuri – mărci de produs;
- pentru servicii – mărci de servicii,
- pentru certificare de mărfuri și servicii – mărci de certificare;
- pentru a identifica apartenența la un grup – mărci colective.

Marca dă proprietarului dreptul exclusiv de a folosi anumite nume, simboluri, scheme sau combinații ale acestora pentru produse sau servicii, timp de 20 de ani.

În vederea înregistrării unei mărci, solicitantul trebuie să depună o cerere scrisă, inclusiv un desen al mărcii sau simbolului, la comisarul pentru Brevete și Mărci.

Dacă solicitantul este nerezident, acesta trebuie să împuternicească un avocat local specializat sau un alt reprezentant, cu domiciliul în Statele Unite pentru a îndeplini formalitățile în numele său.

După înregistrare, într-o anumită perioadă, proprietarul mărcii trebuie să depună o declarație prin care să confirme că marca este utilizată sau să explice, având în vedere motive temeinice, de ce nu este utilizată.

La expirarea termenului de 20 de ani, înregistrarea mărcii poate fi prelungită pentru încă 20 de ani, cu respectarea aceleiași proceduri.

- **Protecția modelelor și desenelor**

În SUA desenele și modelele sunt reunite sub denumirea comună de desen și pot fi protejate prin două tipuri diferite de protecție:

- prin așa numitele *design patents* (brevete pentru desen);
- prin protecția oferită de dreptul de autor (*copyright*).

Prima lege referitoare la brevetul pentru desen a fost introdusă în SUA în 1842, pentru a clarifica nelămuririle de atunci cu privire la legea copyrightului și cea a brevetelor clasice. Brevetul pentru desen este menit să protejeze mai curând forma de prezentare, imaginea unui produs decât trăsăturile sale funcționale. Astfel de brevete sunt acordate pentru o gamă largă de produse, inclusiv pantofi, pălării, mobilă, sticle etc.

Astfel, legea americană acordă posibilitatea obținerii unui desen industrial dacă sunt îndeplinite următoarele:

- *să poată fi materializat* – cu alte cuvinte, desenul brevetabil trebuie să fie înglobat sau aplicat unui obiect tangibil creat de om;
- *să fie nou* – noutatea unui desen industrial este stabilită dacă nicio creație anterioară nu prezintă aceleași trăsături; de asemenea, un desen este considerat nou dacă un observator obișnuit, văzând noul desen ca un întreg, consideră că este diferit și nu modificat față de unul deja existent;

- *să nu aibă un caracter evident* – noul desen nu poate fi protejat dacă pentru o persoană de specialitate din domeniul căruia îi aparține desenul, caracteristicile acestuia apar ca fiind evidente;
- *să aibă caracter ornamental* – pentru a satisface această cerință, desenul industrial trebuie să fie produsul unei creații estetice și a unei concepții artistice; de asemenea, desenul trebuie să prezinte o imagine globală care să nu fie dictată de funcția sa materială;
- *să fie original* – originalitatea presupune excluderea de la protecție a oricăror imitații ale unor creații deja cunoscute.

Durata protecției acordată desenului prin brevet este de 14 ani de la data acordării acestuia. Brevetele pentru desene se bucură de prezumția de validitate, probațiunea în caz de contestație a validității, rămânând în sarcina celui care contestă.

În ceea ce privește protecția desenelor prin dreptul de autor, există două condiții pentru ca un desen să poată fi protejat prin intermediul drepturilor de autor:

- *originalitatea* – presupune ca autorul operei să fi folosit un minim de creativitate, să nu fi copiat o altă creație;
- *exprimarea într-o formă tangibilă* – astfel încât întruchiparea de către autor să fie suficient de stabilă încât să permită a fi percepută, reprodusă, sau comunicată pentru o perioadă mai mult decât tranzitorie.

Protecția desenului prin dreptul de autor se referă la creații de natură grafică sau sculpturală cărora le pot fi atribuite desene industriale. Acestea pot fi creații grafice, fotografice, printuri, reproduceri, hărți, diagrame, modele sau desene tehnice, inclusiv planuri arhitecturale.

Totuși, este de remarcat că licențierea de tehnologie în Statele Unite oferă un mijloc atractiv firmelor străine de a pătrunde pe această piață. Ca urmare, pentru a licenția utilizarea tehnologiei, firmele nu sunt obligate să facă investiții de capital sau să mențină angajați permanenți. În același timp, prin licențiere se creează posibilitatea unei alternative viabile în situațiile în care mărfurile nu pot fi importate datorită dimensiunilor agabaritice, volumului sau barierelor tarifare și netarifare.

De asemenea, este de menționat că sistemul de licențiere al brevetelor și mărcilor, astfel cum este practicat în Statele Unite ale Americii, asigură nerezidenților protecția prin lege pentru perioade de timp stabilite.

3.3. Reglementări și instituții privind drepturile de proprietate industrială în România

Odată cu circumscrierea economiei românești în sfera de cuprindere a economiei de piață și în Piața Unică Europeană, unul dintre obiectivele legiuitorului român în ceea ce privește proprietatea industrială a fost armonizarea și încorporarea unui nou sistem legislativ, în concordanță cu prevederile cuprinse în

tratatele și convențiile internaționale în domeniu, precum și cu cele din acordurile bilaterale sau multilaterale la care România a aderat.

Legislația românească din domeniul proprietății industriale este una modernă, oferind în momentul de față protecție tuturor categoriilor de drepturi recunoscute la nivelul UE și, în mare măsură, la nivel internațional.

A. În ce privește **brevetele de invenție**, Legea nr. 64/1991 este cea care reglementează acest domeniu în România. Legea a suferit de-a lungul timpului modificări și republicări, dictate atât de necesitățile de modernizare, cât și de apartenența/ratificarea anumitor convenții/tratate internaționale (de exemplu aderarea României în 2002, la Convenția privind eliberarea brevetelor europene). Strâns legată de domeniul invențiilor este Legea nr. 350/2007, prin care se instituie pentru prima dată protecția modelelor de utilitate.

Pentru a obține o imagine cât mai clară a poziției României în spectrul reglementărilor/convențiilor internaționale având ca obiect protecția invențiilor, enumerăm, printre altele:

- Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale, în forma revizuită la Stockholm la 14 iulie 1967, ratificată de România prin Decretul nr.1777 din 28.12.1968;
- Aranjamentul de la Strasbourg privind clasificarea internațională a brevetelor de invenție din 26 martie 1971, la care România a aderat în 1998;
- Convenția privind eliberarea brevetului european adoptată la Munchen la 5 octombrie 1973 și Actul de revizuire a acesteia adoptat la Munchen la 29 noiembrie 2000 prin care România a aderat prin Legea nr.611/2002;
- Acordul de la Marrakech privind constituirea Organizației Mondiale de Comerț - Anexa 1C.Acordul privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț încheiat la Marrakech la 15 aprilie 1994, ratificat de România la 22 decembrie 1994.
- Tratatul de cooperare în domeniul brevetelor, adoptat la Conferința diplomatică de la Washington la 19 iunie 1970, ratificat de România în 1979.

Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM) este instituția de specialitate a administrației publice centrale în subordinea Guvernului, cu autoritate unică pe teritoriul României în domeniul protecției invențiilor. Printre atribuțiile sale enumerăm: i) înregistrează, publică și examinează cererile de brevet de invenție, în vederea acordării și eliberării brevetului de invenție; ii) este depozitarul Registrului național al cererilor de brevet de invenție depuse și al Registrului național al brevetelor de invenție, în care se înscriu datele privind cererile de brevet și cele privind brevetele.

Având în vedere coordonata internațională a activităților sale, prin prisma tratatelor/convențiilor la care România este parte, OSIM are următoarele atribuții: i) recepționează cererile de brevet de invenție înregistrate internațional de către solicitanți români, în conformitate cu prevederile Tratatului de cooperare în domeniul brevetelor; ii) administrează, conservă și dezvoltă, prin schimburi internaționale, colecția națională de descrieri de invenție și realizează baza de date

informatică în domeniul invențiilor, pe orice fel de suport informațional; iii) întreține relații cu organizațiile guvernamentale și interguvernamentale similare și cu organizațiile internaționale de specialitate la care statul român este parte.

B. În România, **protecția mărcilor** este reglementată prin Legea nr.84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice; această lege a suferit modificări în anul 2005. Din punct de vedere al reglementărilor la nivel internațional, România a ratificat cele mai importante tratate/convenții în domeniu, dintre care enumerăm:

- Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor, în forma revizuită la Stockholm la 14 iulie 1967, ratificat de România în 1968;
- Protocolul referitor la Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor adoptat la 27 iunie 1989, ratificat de România în 1998;
- Aranjamentul de la Nisa privind clasificarea internațională a produselor și serviciilor în vederea înregistrării mărcilor din 15 iunie 1957, revizuit la Stockholm la 14 iulie 1967 și la Geneva la 13 mai 1977 și modificat la 2 octombrie 1979, la care România a aderat în 1998;
- Aranjamentul de la Viena instituind o clasificare internațională a elementelor figurative ale mărcilor, întocmit la Viena la 12 iunie 1973 și modificat la 1 octombrie 1985, la care România a aderat în 1998.

Ca instituție ce „administrează” acest domeniu, OSIM este, conform legii, organul de specialitate al administrației publice centrale și unica autoritate care asigură pe teritoriul României protecția mărcilor. Printre atribuțiile pe care OSIM le are în exercitarea rolului menționat mai sus, enumerăm: i) înregistrează, examinează și publică cererile de înregistrare a mărcilor; ii) eliberează certificate de înregistrare a mărcilor; iii) organizează și ține Registrul Național al Mărcilor; iv) administrează, conservă și dezvoltă colecția națională de mărci și indicații geografice și realizează baza de date informative în domeniu; etc.

Ca instituție cu rol activ și de contact la nivel internațional, în temeiul convențiilor și tratatelor la care România este parte, OSIM: i) examinează mărcile înregistrate sau depuse spre înregistrare la Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale, conform Aranjamentului de la Madrid sau Protocolului referitor la Aranjament, recunoscând sau refuzând protecția acestora pe teritoriul României; ii) întreține relații cu organe guvernamentale similare și organizații regionale de proprietate industrială și reprezintă România în organizații internaționale de specialitate; iii) primește și retransmite către OHIM cererile naționale pentru mărci comunitare și efectuează cercetări documentare în propria bază de date, la cererea OHIM, pentru a verifica „disponibilitatea” unor mărci, în vederea înregistrării ca mărci comunitare în baza cererilor venite din state membre ale UE.

C. Modelele și desenele sunt reglementate în România prin Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor, act normativ care a suferit ultimele modificări în decembrie 2007. Din punct de vedere al convergenței la nivel legislativ, importanța ultimelor modificări rezidă în faptul că se implementează prevederile Regulamentului nr.6/2002/CE privind desenele și

modelele comunitare, prin care se acordă protecție acestora pe teritoriul României. Conform noilor prevederi, protecția la nivel comunitar a unui model/desen va putea fi obținută prin depunerea unei cereri direct la Oficiul pentru Armonizare în Piața Internă sau prin intermediul O.S.I.M.

Și în acest domeniu, România este parte a unor importante convenții/tratate la nivel internațional, între care enumerăm:

- Aranjamentul de la Haga privind depozitul internațional de desene și modele, din 6.11.1925, cu modificările și completările ulterioare, la care România a aderat în 1992;
- Legea nr. 15/2001 pentru ratificarea Actului de la Geneva și Aranjamentului de la Haga privind înregistrarea internațională a desenelor și modelelor adoptat în 2001;
- Aranjamentul de la Locarno privind clasificarea desenelor și modelelor industriale, semnat la 8 octombrie 1968 și revizuit la 28 septembrie 1979, la care România a aderat în 1998.

Ca și în cazul mărcilor, OSIM este instituția, subordonată Guvernului, cu autoritate unică pe teritoriul României, care asigură protecția desenelor și modelelor. Printre principalele atribuții menționăm: i) acordă protecție prin eliberarea certificatului de înregistrare a desenelor și modelelor; ii) este depozitarul Registrului cererilor depuse și al Registrului desenelor și modelelor; iii) efectuează, la cerere, cercetări documentare privind desenele și modelele publicate și servicii de mediere.

În virtutea rolului său activ asumat prin convențiile/tratatele la care România este parte, OSIM: i) întreține relații cu organizațiile guvernamentale similare și cu organizațiile internaționale de specialitate; ii) primește și analizează cererile internaționale făcute în conformitate cu Aranjamentul de la Haga; iii) informează Comisia Europeană cu privire la dispozițiile naționale adoptate în scopul transpunerii dispozițiilor Directivei 98/71/CE.

În ce privește desenele și modelele comunitare (acestea beneficiind de protecție pe teritoriul României), OSIM are rol de instituție intermediară, care primește cererile de desene și modele naționale și le retransmite OHIM spre examinare, în vederea înregistrării lor ca desene sau modele comunitare.

Rolul complex pe care Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci îl joacă în peisajul național al protecției drepturilor de proprietate industrială reiese clar din prezentarea de mai sus. Cu toate acestea, provocările specifice noii revoluții tehnico-economice, fac necesare mai mult ca oricând cooperarea internațională în domeniu, precum și armonizarea la nivel internațional a legislațiilor și procedurilor aferente.

Strâns legată de cele de mai sus este chestiunea combaterii contrafacerilor, pirateriei și, în general, a actelor prin care se încalcă drepturile de proprietate

industrială. Deși este o instituție cu un rol extrem de activ în combaterea fenomenelor sus-amintite, mijloacele de acțiune ale OSIM sunt totuși limitate, rolul predominant avându-l instituțiile cu putere coercitivă (poliție, parchet, instanțe de judecată, etc.) instituții a căror activitate, proceduri și programe trebuie să intre în consonanță cu cele ale instituțiilor omoloage din Uniunea Europeană, în primul rând, și al organismelor cu atribuții în domeniu, la nivel internațional

Ca o sinteză a celor prezentate mai sus, în tabelul 1 se prezintă succint, într-o manieră comparativă, unele elemente esențiale ale sistemelor de protecție a drepturilor de proprietate industrială din Statele Unite ale Americii, Uniunea Europeană și România.

Tabelul 1

Conținutul sistemelor de protecție a drepturilor de proprietate industrială (PI) în SUA ,UE și România

	Brevetul	Modele și desene industriale	Mărci
S.U.A.	<ul style="list-style-type: none"> Legislația americană consacră trei tipuri de brevete: (i) brevetele de utilitate (<i>utility patents</i>), (ii) brevetele pentru desen (<i>design patents</i>) și (iii) cele pentru plante (<i>plant patent</i>). Brevetele sunt acordate prin Oficiul American de Stat pentru Invenții și Mărci (USPTO). În SUA, aria de protecție acordată prin brevet este foarte largă, ea acoperind inclusiv „invenții” din domeniul <i>software</i>-ului sau <i>metodelor de afaceri</i> (business methods). S.U.A. este membră a Tratatului privind cooperarea în materie de brevete de invenție (Patent Cooperation Treaty-PCT) sub egida Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI). 	<ul style="list-style-type: none"> Instituția modelului/desenului industrial în SUA nu are o existență de sine stătătoare, aceste componente de PI <i>fiind protejate prin brevet</i> – brevetul de desen (design patent). Diferența între un brevet de utilitate și unul de desen constă în aceea că cel dintâi protejează modul în care un anumit articol este folosit, cum acesta funcționează, în timp un <i>design patent</i> protejează doar aspectul exterior. Neinstituind <i>instituția desenului industrial</i>, SUA nu este parte a sistemului creat prin Aranjamentul de la Haga privind depozitul internațional de desene și modele. 	<ul style="list-style-type: none"> În S.U.A., marca este protejată și, ca și brevetul, constituie o instituție de sine stătătoare. Înregistrarea unei mărci se face prin intermediul unei cereri înaintate USPTO, organism care și administrează mărcile înregistrate. S.U.A. este țară membră a Acordului de la Madrid și a Protocolului de la Madrid privind înregistrarea internațională mărcilor (în anul 2006 S.U.A. a înregistrat 3 296 de mărci la nivel internațional).

Tabelul 7.1 (continuare)

<p style="text-align: center;">U.E. (Europa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • U.E. nu beneficiază de un sistem propriu de brevetare (deși există un proiect în acest sens). La nivel european, brevetele sunt acordate de Oficiul European de Brevete (organism independent de UE creat prin Convenția Brevetului European, dar la care sunt afiliate toate țările membre UE). • Aria de protecție a Brevetului European este mult mai restrânsă decât cea a corespondentului său american (spre exemplu, în Europa <i>software</i>-ul * sau <i>metodele de afaceri</i> nu sunt brevetabile). • Având în vedere că Sistemul Brevetului European nu presupune și o jurisdicție comună, existând și impedimentul impus de necesitatea traducerii brevetului în limba fiecărei țări membre a Convenției în care se dorește obținerea protecției, instituția de față este mult mai puțin dinamică decât corespondenta sa americană, iar costurile asociate brevetării mult 	<ul style="list-style-type: none"> • În UE, instituția desenului industrial a fost armonizată prin crearea Oficiului pentru Armonizarea Pieței Interne (OHIM) care administrează <i>desenului comunitar</i>. • Crearea instituției desenul comunitar a reprezentat o măsură benefică în sensul obținerii unei protecții unitare pe întregul teritoriu al Uniunii printr-o singură cerere adresată Oficiului. • În august 2007, UE a înaintat instrumentele de aderare la Sistemului de la Haga. Astfel, printr-o singură cerere, companiile europene vor putea obține protecție nu numai la nivelul Uniunii ci în toate statele membre ale Aranjamentului de la Haga (Actul de la Geneva). 	<ul style="list-style-type: none"> • În Uniunea Europeană a fost creat Sistemul Mărcii Comunitare administrat de OHIM. Prin acest sistem orice țară membră UE poate cere înregistrarea unei mărci la nivelul întregii UE, având ca efect obținerea protecției pe întreg teritoriul comunitar. • OHIM a devenit în anul 2004 membră a Protocolului de la Madrid, facilitând astfel înregistrarea la nivel internațional a unei „mărci UE”; astfel, protecția comunitară se poate transforma în protecție internațională prin intermediul OHIM.
---	--	---	---

	mai ridicate.		
--	---------------	--	--

Tabelul 7.1 (continuare)

România	<ul style="list-style-type: none"> • În România, brevetele sunt acordate de către Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM), în conformitate cu Legea 64/1991 privind brevetele de invenție. • OSIM este organismul național aflat în subordinea Guvernului care administrează activitatea de brevetare la nivel național acționând în același timp ca partener al celorlalte oficii naționale de specialitate sau a 	<ul style="list-style-type: none"> • În România, instituția care acordă protecție modelelor și desenelor este OSIM, în conformitate cu Legea 129/1992. • România, ca stat membru al UE, aplică prevederile Regulamentului Consiliului (CE) nr. 6/2002 privind desenele și modelele industriale comunitare, OSIM acționând ca instituție de legătură sau ca 	<ul style="list-style-type: none"> • OSIM este instituția care acordă dreptul la marcă în România. • România, ca stat membru al UE, aplică prevederile Regulamentului Consiliului (CE) nr. 40/94 din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară, OSIM acționând ca instituție de legătură sau ca organism intermediar. • România este membră a Acordului de
----------------	--	--	--

	<p>organizațiilor internaționale de profil la care este România este parte.</p> <ul style="list-style-type: none">• România a devenit membră a Convenției Brevetului European în anul 2003 și a Tratatului privind Cooperarea în materie de Brevete de Invenție în 1979.	<p>organism intermediar.</p> <ul style="list-style-type: none">• România a devenit membră a Aranjamentului de la Haga privind depozitul internațional de desene și modele în 1992.	<p>la Madrid și a Protocolului de la Madrid privind înregistrarea internațională mărcilor</p>
--	--	--	---

**software-ul este însă protejat prin dreptul de autor*

Sursa: Prelucrare ce are la bază reglementările în domeniu din SUA, UE și România

4. Convergența reglementărilor și instituțiilor privind protecția drepturilor de proprietate industrială în UE, SUA și România

În cadrul acestei secțiuni avem în vedere analiza diferitelor aspecte legate de convergența aplicată în domeniul proprietății industriale, precum și evaluarea contribuției proprietății industriale ca factor intangibil în procesul de dezvoltare, în scopul realizării reducerii decalajelor economice dintre țări.

4.1. Căi de realizare a protecției proprietății industriale și tipurile de convergență

Consacrată oficial prin Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale (semnată la 20 martie 1883, revizuită și modificată de mai multe ori), proprietatea industrială reprezintă anumite drepturi dobândite, în virtutea unor prevederi legale, asupra unor creații tehnice ale omului.

Protecția proprietății industriale se realizează prin:

- mijloacele legislative și instituționale cu ajutorul cărora se dobândesc drepturile de proprietate industrială;
- mijloacele prin care se asigură apărarea acestor drepturi, inclusiv combaterea practicilor anticoncurențiale.

Prin utilizarea acestor mijloace, cunoștințele se transformă din bunuri publice în bunuri private, sau mai concret, producătorul de cunoștințe (persoană fizică sau juridică) dobândește recunoașterea juridică a calității de proprietar asupra creației sale intelectuale, întreaga perioadă cât aceasta este protejată prin titlul de protecție acordat de autoritatea publică¹³.

În acest fel, prerogativele dreptului de proprietate conferă proprietarului acestor bunuri (creații intelectuale) un important potențial de câștig, ceea ce reprezintă un stimulent puternic pentru inovare și încurajează investițiile în cercetare oferind totodată oportunități pentru recuperarea investițiilor și a celorlalte cheltuieli efectuate în sfera cercetării, dezvoltării și inovării¹⁴.

În funcție de aspectele specifice categoriei care face obiectul proprietății industriale (invenție, model industrial, marcă de fabrică, de comerț sau servicii etc.) concretizarea în instrumente juridice, care asigură protecția și atestă dreptul de proprietate, se realizează pe trei căi:

- calea națională – companiile sau persoanele fizice, după caz, pot solicita protecție pentru invenție, marcă, desen sau model etc. prin intermediul oficiilor naționale de proprietate intelectuală;

¹³ Aurel Iancu, *Cunoaștere și inovare – o abordare economică*, București, Editura Academiei Române, 2006.

¹⁴ Paul M. Romer, *Endogenous Technological Change*, The Journal of Political Economy.

- calea regională – când se solicită protecția într-un grup de țări membre ale acordurilor regionale prin oficiile regionale de proprietate industrială (e.g. Oficiul Pentru Armonizare în Piața Internă, Oficiul European de Brevete, etc.);
- calea internațională – când se solicită protecție prin instituțiile Organizației Mondiale pentru Proprietate Intelectuală potrivit procedurilor acesteia.

În prezent și în perspectivă, devine evident rolul drepturilor de proprietate industrială în viabilizarea companiilor sau corporațiilor, precum și în asigurarea performanțelor acestora. De pildă, în Statele Unite ale Americii, activele corporale reprezentau, în 1982, circa 62% din totalul activelor corporațiilor, ajungând ca până în anul 2000 ponderea acestora să se reducă la aproximativ 30%, ceea ce denotă creșterea accentuată a ponderii activelor necorporale (intangibile). În Europa, la începutul anilor 1990, activele necorporale erau apreciate la peste o treime din totalul activelor (de exemplu: în anul 1992, în Olanda, activele necorporale reprezentau circa 35% din totalul investițiilor publice și private). De asemenea, un studiu britanic evidențiază că, în medie, 40% din valoarea unei companii nu apare în bilanța sa comercială¹⁵. Un alt studiu efectuat în 1993, cu privire la 284 de firme din Japonia relevă faptul că activele privind proprietatea industrială reprezentau 45,2% din totalul activelor corporatiste acumulate¹⁶.

Este evident că, tot mai mult, companiile administrează și uzează de prerogativele pe care le conferă drepturile de proprietate industrială (brevete, mărci, desene industriale, etc.) nu numai ca protecție împotriva furtului intelectual, ci și ca un instrument activ și puternic de susținere a pieței (competitivitate, influență sectorială, reputație etc.).

Pe lângă relațiile de susținere a pieței și de reglementare a afacerilor¹⁷ (în special în SUA și în Europa), drepturile de proprietate industrială și protecția acestora se află într-o relație directă și au un anumit impact asupra investițiilor străine, asupra țărilor în curs de dezvoltare vizând o relație pozitivă și reciproc avantajoasă.

Recunoscut fiind rolul proprietății intelectuale (în general) și al proprietății industriale (în particular) în procesul dezvoltării economice, având drept scop apropierea nivelurilor de dezvoltare a economiilor reale, precum și procesele legate de îndeplinirea condițiilor de aderare la Uniunea Europeană, se pune întrebarea care sunt tipurile de convergență ce se aplică în domeniul producerii de cunoștințe și a asigurării protecției acestora?

¹⁵ Kamil Idris, *op. cit.*

¹⁶ Gordon V. Smith; Russell L. Parr, *Valuation of Intellectual Property and Intangible Assets*, ediția a II-a, New York; John Wiley & Sons, 1994.

¹⁷ Vezi politicile SUA și cele ale CE pentru brevete și importuri paralele.

Pornind de la sistemul coerent al convergenței generale¹⁸ și făcând aplicație la domeniul protecției proprietății industriale, apreciem că se pot distinge următoarele tipuri de convergență:

- **convergență instituțională** care, în domeniul proprietății industriale vizează compatibilizarea structurii sistemului instituțional și reforma sistemului legislativ aferent din diferite țări sau în cadrul organizațional la nivel mondial (Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale), la nivel regional (Oficiul pentru Armonizare în cadrul Pieței interne, Oficiul European pentru Brevete – inclusiv proiectul *brevetului comunitar* etc.), creșterea acestuia pentru a se asigura o funcționare eficientă a sistemului și o bună comunicare între țări și regiuni în scopul realizării protecției proprietății producției de cunoștințe – factor important pentru dezvoltare economică și socială;
- **convergența funcțională** (operațională) aplicată în domeniul evoluției protecției proprietății industriale determinat de aplicarea sistemului legislativ specific folosind o serie de indicatori, ca de exemplu: numărul de solicitări și eliberări de brevete, numărul cererilor de mărci comunitare, numărul cererilor de desene și modele, respectiv indicatorii de intensitate (numărul de cereri/solicitări de brevete de la rezidenți la 1 milion de locuitori, numărul cererii de brevete provenite de la rezidenți la 1 miliard dolari produs intern brut, număr de cereri de brevete la 1 milion de dolari pentru cheltuieli de cercetare – dezvoltare) etc.

În secțiunea următoare vom dezvolta aspectele convergenței aplicate în domeniul protecției proprietății industriale folosind indicatorii specifici fiecărui tip de convergență pentru fiecare categorie de drepturi de proprietate industrială, apreciind în funcție de acestea tendința și gradul de convergență/divergență.

4.2. Convergența instituțională, legislativă și funcțională a proprietății industriale

Piețele cunoașterii sunt piețe imperfecte. Printre soluțiile care se au în vedere pentru îmbunătățirea funcționării acestor piețe este reglementarea în domeniul cunoștințelor și ideilor noi prin asigurarea protecției juridice asupra drepturilor de proprietate industrială pe perioade de timp date.

Este evident că protecția presupune pe de o parte, instituirea unui monopol temporar asupra utilizării cunoștințelor, ideilor și, pe de altă parte, asigură obținerea rentelor de monopol aferente recuperării costurilor de cercetare-dezvoltare și, firește, obținerii unui profit.

Legătura drepturilor de proprietate industrială cu societatea se realizează cu ajutorul instituțiilor (organizațiilor) care se ocupă de inițierea, stabilirea, aplicarea și protecția acestor drepturi la nivel național, regional și mondial.

¹⁸ Aurel Iancu, *Tipurile de convergență; Convergența Instituțiilor*, Seria Working Papers nr. 1, București, 2007.

La nivel național, sistemul instituțional din domeniul proprietății industriale include oficiile de proprietate intelectuală și alte agenții guvernamentale, instanțele de judecată, instituții de cercetare și educație, precum și agenții de consolidare a drepturilor¹⁹.

Interesate de definirea, analiza și aplicarea regulilor și convențiilor formale și informale, aceste instituții converg și contribuie la formarea de modele de comportament al indivizilor și altor actori economici și sociali care operează pe piață sau în societate și ale căror tranzacții au, între altele, ca obiect, categorii ce aparțin domeniului proprietății industriale.

Așa cum piața se bazează în desfășurarea tranzacțiilor firmelor pe reguli, norme, convenții, în același fel și instituțiile (organizațiile), ca structuri de conducere, se bazează pe reguli și convenții.

Douglas North afirmă că, într-o lume cu raționalitate instrumentală accentuată, nici nu ar mai fi necesare instituțiile²⁰.

Și totuși, același autor vede instituțiile ca reprezentând expresia:

- a) regulilor formale de guvernare, judiciare și de legi privind contractele, drepturile de proprietate etc.;
- b) regulilor informale-complementare a celor formale respectiv: convenții, coduri de conduită, norme de comportament, obiceiuri, rutină, tradiții, inclusiv grad de încredere;
- c) aplicații efective a acestor reguli la nivel guvernamental, la nivelul organizațiilor neguvernamentale etc., pentru a pune în operă și a monitoriza desfășurarea jocului și modul cum se aplică regulile stabilite²¹.

„Regulile jocului”, astfel cum au fost prezentate, sunt aplicabile și domeniului concret al drepturilor de proprietate industrială.

Este evident că ființarea, organizarea și funcționarea instituțiilor presupun anumite costuri. Cu toate acestea, pentru producătorii și proprietarii de cunoștințe existența instituțiilor și a unui cadru legislativ specific și coerent, care să asigure protecția proprietății industriale sunt mai mult decât necesare, mai ales dacă avem în vedere desfășurarea fenomenelor într-o perspectivă regională și globală.

Ca urmare, problema pe care o punem în discuție este aceea referitoare la convergența din punct de vedere instituțional, legislativ și funcțional în domeniul proprietății industriale dintre sistemele naționale în cadrul sistemului internațional și regional de protecție a proprietății industriale .

¹⁹ Kamil Idris, *op. cit.*

²⁰ Douglas North, *Institutions and Credible Commitment, Journal of Institutional and Theoretical Economics (JITE)*, 149/1, 1993.

²¹ Douglas North, *Institutions Institutional Changes and Economic Performance*, Cambridge University Press, 1990 Douglas North, „Prologue”, in John Brodak and John V.C. Nye (eds), *The Frontiers of the New Institutional Economics*, San Diego, California Academy Press.

Literatura economică²² face referiri la indicatorul sintetic privind dezvoltarea instituțională sau a capitalului instituțional (și a componentelor acestora) și la legătura sa cu nivelul de dezvoltare (PIB/locuitor). Instituțiile specializate, precum și celelalte instituții publice cu atribuții în protecția proprietății industriale sunt componente importante ale capitalului instituțional al unei țări. Ca atare, putem spune că indicatorii specifici elaborați și calculați de organizațiile cu vocație internațională, includ și starea instituțională specifică domeniului de reglementare a proprietății industriale.

La acești indicatori putem asocia indicatorii specifici ai proprietății industriale și anume: numărul cererilor de brevete de invenție, mărci, desene și modele etc. raportate la 1 mil. de locuitori sau la 1 milion de euro (sau dolari).

Numărul mare al statelor semnatare ale Convenției de instituire a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale, Convenției de la Paris din 1883 pentru protecția proprietății industriale (cu modificările ulterioare), Acordul TRIPS, Directivele Uniunii Europene în domeniul proprietății industriale, etc. ne conduc la ideea că, cel puțin pe plan instituțional și juridic, acestea reprezintă acțiuni pentru a realiza convergența dintre statele dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate.

Analizând datele statistice din domeniul brevetării, între statele membre UE, SUA, Japonia, China și Republica Coreea (tabelul 2), vom constata diferențe mari între Statele Unite ale Americii și țările dezvoltate din cadrul Uniunii Europene. Cu toate acestea convergența privind activitatea de brevetare și competitivitatea globală (pilonul inovație) este vizibilă.

Tabelul 2

Tablou comparativ privind indicatorii de intensitate a activității de brevetare în țările membre UE, OEB, SUA, China, Japonia, Republica Coreea și indicatorul competitivității globale referitor la inovare, (2004)

Țara/grupul de țări	Nr. de cereri de la rezidenți la 1 mil. locuitori	Nr. de cereri de la rezidenți la 1 mld. dolari SUA PIB	Nr. de cereri de la rezidenți la 1 mil. dolari SUA chelt. cercet.-dezv.	Inovarea (al 9-lea pilon al competitivității globale)	
				Locul	Scorul
I. Țări membre ale U.E.:					
Austria (AT)	240,42	8,10	0,42	17	4,65
Belgia (BE)	51,82	1,81	0,08	16	4,68
Bulgaria (BG)	33,89	4,56	0,91	87	2,93
Cipru (CY)	10,90	0,52	0,18	53	3,30
Cehia (CZ)	60,98	3,42	0,27	28	3,98
Germania (DE)	587,13	22,57	0,90	5	5,51
Danemarca (DK)	347,30	11,84	0,45	10	5,04
Estonia (EE)	20,01	1,50	0,18	30	3,83

²² Aurel Iancu, *op. cit.*; Daniel Kaufman, Aart Kraay and Pablo-Zaido-Lobaton, Governance Matters, World Bank Development Research Group Macroeconomics and Growth, *Policy Research Working Paper*, 2196, oct. 1999.

Spania	(ES)	67,25	2,92	0,26	35	3,68
Finlanda	(FI)	384,65	13,97	0,40	4	5,56
Franța	(FR)	235,67	8,75	0,40	14	4,80
Regatul Unit	(GB)	320,34	11,31	0,60	12	4,89
Grecia	(GR)	44,05	2,16	0,26	47	3,43
Ungaria	(HU)	74,01	4,79	0,51	31	3,82
Irlanda	(IE)	193,45	5,42	0,52	20	4,54
Italia	(IT)	109,43	4,23	0,37	43	3,50
Lituania	(LT)	20,37	1,69	0,25	66	3,19
Luxemburg	(LU)	44,12	0,69	0,03	23	4,36

Tabelul 2. (continuare)

Letonia	(LV)	46,70	4,36	1,14	50	3,35
Malta	(MT)	62	3,26
Olanda	(NL)	-	-	-	11	4,90
Polonia	(PL)	62,36	5,23	0,93	44	3,47
Portugalia	(PT)	11,71	0,65	0,07	32	3,81
România	(RO)	43,21	5,54	1,38	68	3,14
Suedia	(SE)	307,83	11,34	0,28	6	5,44
Slovenia	(SI)	163,75	8,51	0,55	34	3,71
Slovacia	(SK)	39,94	2,97	0,51	42	3,51
2. Oficiul European pentru brevete (OEB)		56,82	-
3. Statele Unite ale Americii		645,44	17,70	0,68	2	5,72
4. China		50,75	9,37	0,71	46	3,44
5. Japonia		2.883,56	107,26	3,41	1	5,91
6. Republica Coreea		2.188,96	116,19	4,40	15	4,71

Sursa: Raportul Organizației Mondiale pentru Proprietate Intelectuală asupra brevetelor pe anul 2006 – Statistici asupra activității de brevetare și World Economic Forum, Raportul privind Competitivitatea Globală (2006).

Analizând aceiași indicatori, remarcăm că între Statele Unite ale Americii și țările Uniunii Europene există decalaje semnificative la toți indicatorii exceptând Germania, și parțial Danemarca, Finlanda, Regatul Unit și Suedia. Prin urmare, trebuie remarcat faptul că numărul de cereri adresate Oficiului European pentru Brevete este foarte mic, în comparație cu cele adresate oficiilor de specialitate din SUA și Japonia. Din tabelul sinoptic 3 iese în evidență și locul modest pe care îl ocupă România în ierarhia țărilor UE și în cea mondială la toți indicatorii.

Tabelul 3

Tabelul sinoptic privind indicatorii de intensitate a activității de brevetare în țările UE, SUA și România

Explicații		Nr. de cereri (solicitări) provenite de la rezidenți la 1 mil. de locuitori	Nr. de cereri (solicitări) provenite de la rezidenți la 1 mld. dolari PIB	Nr. de cereri (solicitări) la 1 mil. dolari chelt. Cercetare-dezvoltare	Competitivitate globală	
					al 9-lea pilon (Inovare)	
					Locul	Scorul
1. Uniunea Europeană	Primele 9 țări	163,75–587,13	8,51–22,57	0,28–0,90	4–34	3,71–5,56
	Celelalte 18 țări	11,71–109,43	0,52–5,54	0,03–1,38	16–87	2,93–4,68
2. Statele Unite ale Americii		645,44	17,70	0,68	2	5,72
3. România		43,21	5,54	1,38	68	3,14

Sursa: Preluare proprie pe baza datelor statistice din Raportul Organizației Mondiale pentru Proprietate Intelectuală asupra brevetelor pe anul 2006 și World Economic Forum, Raportul privind Competitivitatea Globală (2006).

Referindu-ne la Japonia, care ocupă primul loc în domeniu, constatăm o devansare din toate punctele de vedere a Statelor Unite ale Americii și o detașare de celelalte țări, cu excepția Republicii Coreea.

Fenomenul se explică în cea mai mare parte prin faptul că, începând din iulie 2003, Japonia a pus în acțiune un Program Strategic privind Proprietatea Intelectuală, care conține aproximativ 270 propuneri de reformă legislativă și instituțională.

Între acestea exemplificăm: măsurile radicale de accelerare a proceselor de examinare a cererilor de brevet, crearea Înaltei Curți pentru Proprietate Intelectuală, sau intensificarea măsurilor de luptă contrafacțiilor și pirateriei.

Strategia japoneză privind proprietatea industrială are la bază principiul potrivit căruia exploatarea strategică a acesteia este singurul mijloc (pentru o țară lipsită sau cu resurse naturale reduse), de a-și menține poziția în economia mondială și de a-și intensifica competitivitatea. Planul japonez privind promovarea proprietății industriale cuprinde activități din cinci domenii prioritare și anume: crearea proprietății industriale; protecția proprietății industriale; exploatarea comercială a acesteia; promovarea conținutului creativ, în particular, operele audiovizuale; valorizarea resurselor umane²³.

Cu toate acestea, datele statistice poziționează România în cadrul grupului de țări membre ale Uniunii Europene care înregistrează nivele scăzute, atât la indicatorii de intensitate a activității de brevetare, cât și la indicatorii de competitivitate globală. Decalajele ce despart România de țările dezvoltate (atât cele membre ale Uniunii Europene, cât și Statele Unite ale Americii) sunt evidente. Spre exemplu: între 13,59-3,79 la 1 față de țările dezvoltate, membre ale Uniunii Europene și 14,94 la 1 față de Statele Unite ale Americii la indicatorul care se

²³ M. Arai Hisamitsu, *Sus les projecteurs: Comment le Japon a formulé une stratégie nationale de la propriété intellectuelle*, Actualités & Evénements, Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle, iunie 2007.

referă la numărul de cereri provenite de la rezidenți raportat la un milion de locuitori sau între 1,77-1,18 la 1 față de țările dezvoltate membre ale Uniunii europene și 1,81 la 1 față de Statele Unite ale Americii la indicatorul competitivității globale.

Referitor la legislația protecției drepturilor de proprietate industrială, se poate afirma ca în România există la momentul actual un cadru de reglementare armonizat, în mare parte, cu normele europene și internaționale în domeniu (a se vedea secțiunea 3.3 de mai sus).

Din punctul de vedere al convergenței instituționale, putem privi OSIM, ca un ax central al domeniului proprietății industriale dintr-o dublă perspectivă: i) instituție însărcinată, în general, cu protecția la nivel național a proprietății industriale; ii) organism cu rol activ și de legătură în relația cu alte instituții de specialitate din alte țări precum și cu organisme internaționale din domeniu.

Raportându-ne la cea de-a doua perspectivă, avem de-a face cu o instituție parte a unor sisteme/organisme internaționale specializate în protecția tuturor elementelor proprietății industriale (WIPO) sau a unora dintre componentele sale, cum ar fi brevetele de invenție (OEB), mărcile sau desenele și modelele (OHIM). Chiar dacă din punct de vedere structural, oficiul național de specialitate este subordonat Guvernului României, prin prisma participării ca membru activ la organisme precum cele de mai sus, OSIM devine parte a unei rețele omogene aflate în continuă dezvoltare, al cărei principal rol este promovarea culturii proprietății industriale, protecția acestora și promovarea unor reglementări și proceduri unitare la nivelul statelor membre. Făcând parte din aceste structuri internaționale specializate, politicile, deciziile, procedurile, etc. discutate și aprobate la acest nivel au șanse ridicate de a se propaga mult mai intens la nivel național, creând astfel un cadru propice armonizării instituționale și funcționale.

Desigur, existența unui anumit grad de „originalitate” la nivelul oficiului național de specialitate nu face decât să răspundă cerințelor și specificităților tehnico-economice, juridice și culturale locale. Acest aspect nu poate fi considerat ca o piedică în calea realizării convergenței instituționale și funcționale atât timp cât elementele divergente se rezumă la a juca un rol circumstanțiator și nu intervin decisiv, ca element perturbator, în cadrul procesului de armonizare.

5. Concluzii

Se constată că în evoluția recentă a drepturilor de proprietate industrială diferitele sisteme instituționale și legislative tind în mod cert spre convergență în virtutea tratatelor și acordurilor internaționale. Rămâne însă deplina libertate pentru ajustarea sistemelor naționale potrivit nevoilor fiecărei țări. Din punctul de vedere al conținutului drepturilor de proprietate industrială (conținut reflectat de evoluția indicatorilor statistici) are loc o clusterizare între diferite grupuri de țări în raport de stadiul lor de dezvoltare economică și socială. Se pune astfel în evidență

polarizarea și existența unor mari decalaje între țări sau grupuri de țări, decalaje care, datorită goanei după resurse și după profit, de cele mai multe ori se adâncesc.

Putem concluziona astfel că atingerea convergenței presupune cel puțin trei coordonate esențiale, după cum urmează:

1. Alinierea formală a legislației naționale la legislațiile Uniunii Europene și internaționale;
2. Alinierea aplicativă a legislației și instituțiilor naționale cu cele ale Uniunii Europene și internaționale;
3. Monitorizarea și direcționarea instituțiilor cu atribuții în domeniul drepturilor de proprietate industrială către realizarea convergenței economice reale.

Dată fiind interdependența dintre domeniul proprietății industriale și cel al cercetării-dezvoltării și inovării, similitățile și divergențele confirmate în cadrul unui sistem, în mod indubitabil se regăsesc și în celălalt sistem. Prin urmare, convergența din cadrul drepturilor de proprietate industrială și a protecției acestora urmează aceeași traiectorie cu convergența manifestată în cadrul sistemului de cercetare, dezvoltare, și inovare.

BIBLIOGRAFIE

1. Anghel E. Ion, Iancu Victor, 2007, *Protecția Proprietății Industriale în UE*, seria Working Papers nr. 8, <http://convergența.ince.ro>, București.
2. Bodoașcă Teodor, 2006, *Dreptul proprietății intelectuale*, București, Editura C.H. Beck.
3. Calmulschi Otilia, 2004, *Dreptul Proprietății Intelectuale*, Editura Universității Titu Maiorescu, București.
4. Dasgurta P., Stiglitz J., 1980, *Industrial structure and the nature of inovative activity*, Economic Journal
5. Dinu Marin, Cristian Socol, Marius Marinaș, 2004, *Economia Europeană, O prezentare sinoptică*, București, Editura Economică.
6. Eurostat – *Statistical pocketbook – Science and tehnology in Europe*, data 1995-2005, edition 2006
7. Faray D., Lebas C., *Diffusion de l'innovation dans l'industrie et fonction de recherche technique: dichotomie ou integration*, Economie industrielle et de l'innovation, Dallaz, 1990.
8. Fuerea A., 2006, *Drept comunitar al afacerilor*, Ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Universul Juridic.
9. Gould David, 1994, William C. Gruben, *The Role of Intellectual Property Rights in Economic Growth*, Working Papers, 94-09 Federal Reserve Bank of Dallas.
10. Hermitte M. A., Joly P. B., 1992, *Biotechnologies et brevets: un essai d'analyse économique*, Actes et communications nr. 8.
11. Hisamitsu M. Arai, 2007, *SUA les proiecteurs: Comment le Japon a formule une stratégie nationale de la propriété intellectuelle*, Actualites & Evénements, Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle.
12. Iancu Aurel, 2006, *Cunoaștere și inovare - O abordare economică*, Editura Academiei, București.
13. Iancu Aurel, 2007, *Tipurile de convergență; Convergența Instituțională*, Seria Working Papers nr.1, București.
14. Iancu Victor, 2007, *Sistemul de brevetare din Uniunea Europeană în contextul Economiei Bazate pe Cunoaștere*, Oeconomica nr.2, București;

15. Idrîș Kamil, 2006, *Proprietatea intelectuală un instrument puternic pentru dezvoltarea economică*, Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale, (Traducere după publicația OMPI), Editura OSIM, București.
16. J. O. L 271/14 din 15.10.2005, *Réglément(CE) nr.1687/2005, de la Commission du 14 octobre 2005 modifiant le réglément (CE) nr. 2869/95 relatif aux taxes à payer à l'Office de l'harmonisation dans le marché intérieur (marques, dessins et modèles) ce qui concerne l'adaptation de certaines taxes.*
17. Kaufman Daniel, Aart Kraay and Pablo-Labatón, 1999, *Governance Matters, World Bank Development, Research Group Macroeconomics and Growth*, „Policy Research Working Paper”, 2196, Oct.
18. Kikuchi Junichi, Yasuyuki Ishii, 1993, *A survey on the Economic Impact of Intellectual Property*, Institutul de Proprietate intelectuală, Japonia.
19. Kline S. J., Rosenberg N., 1996, *The Positive Sum Strategy*, National Academy Press.
20. *Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție republicată în M. Oficial al României, Partea I-a, nr.752/15.10.2002 cu modificările ulterioare, HG. 499/2003 privind Regulamentul de aplicare a acestei legi, Legea nr. 581/2004 privind certificatul suplimentar de protecție pentru medicamente și produse de uz fitosanitar, Legea nr. 28/2007 de modificare și completare a Legii nr.64/1991 privind brevetele de invenție republicată*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I-a, nr. 44 din 19ianuarie 2000.
21. Mancur Olson, *The Rise and Decline of Nations*, New Haven, Yale University Press, 1982.
22. Manolache O, 2006, *Tratat de drept comunitar*, Ediția I-a, Editura C.H. Beck, București.
23. Nelson R., Winter S., 1982, *An Evolutionary Theory of Technical Change*, Harvard University Press.
24. *Normele nr. 242/1999 privind sprijinirea brevetării în străinătate a invențiilor românești*, emise de O.S.I.M., publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I-a, nr. 115 din 16.03.2000.
25. North Douglas, 1993, *Institutions and Credible Commitment*, *Journal of Institutional and Theoretical Economics (JITE)*, 149/1.
26. *O.G nr. 66/2000 privind organizarea și exercitarea profesiei de consilieri în proprietate industrială*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I-a, nr. 758 din 17.10.2002.
27. Pompidou Alain, 2005, *La vision de l'OEB pour système des brevets du 21 éme siècle*, IPR – Helpdesk, Buletin nr. 6.
28. *Protecția Desenelor și Modelelor Industriale*, București, Editura O.S.I.M., 2006.
29. *Protecția Invențiilor prin Brevet și Model de utilitate*, București, Editura O.S.I.M., 2006.
30. *Raportul asupra Investițiilor Mondiale în 2000, Fuziunile și Achizițiile transfrontaliere și dezvoltarea*, UNCTAD, 2000.
31. *Raportul anual 2005 al O.H.M.I. pentru mărci, desene și modele – date statistice.*
32. Romer Paul M., 1990, *Endogenous Technological Change*, *The Journal of Political Economy*, Oct.; 98,5: ABI/INFORM Global.
33. Romer P., 1986, *Increasing returns and long run growth*, *Journal of Political Economy* nr.94.
34. Romitan Ciprian Paul, 2006, *Protecția penală a proprietății intelectuale*, București, Editura C.H. Beck.
35. Rodrik Dani, 1999, *Institutions for High-Quality Growth: What They Are and How to Acquire Them*, IMF Conference on Second Generation Reforms.
36. Ros Viorel, Dragoș Bogdan, Octavia Spineanu-Matei, 2005, *Dreptul de autor și drepturi comune – Tratat*, Editura All Beck, București.
37. Ros Viorel, Dragoș Bogdan, Octavia Spineanu-Matei, 2003, *Dreptul proprietății intelectuale, Dreptul proprietății industriale, Mărcile și indicațiile geografiei*, Editura All Beck, București.
38. Sandu Steliana, Cristian Păun, 2007, *Repere ale convergenței sistemului cercetare-dezvoltare-inovare din România cu cel din Uniunea Europeană*, Seria WorkingPapers nr.9, <http://convergența.ince.ro>, București.
39. Scott W. Richard, 2004, *Instituții și Organizații*, Editura Polirom.
40. Smith Gordon V, Russell L. Parr, 1994, *Valuation of Intellectual Property and Intangible Assets*, ediția a II-a, New York: John Wiley & Sons
41. Thompson, Mark A., Francis W. Rushing, 1996, *An Empirical Analysis of the Impact of Patent Protection*, *Journal of Economic Development* 21, nr. 2, decembrie.